

Багрій М.В.

здобувач ступеня вищої освіти магістр Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла, м. Вінниця.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Досліджено інноваційні підходи до державного управління підприємницькою діяльністю в умовах трансформації економіки та цифровізації. Розглядаються сучасні виклики, які постають перед органами державної влади у формуванні ефективної політики розвитку підприємництва. Особливу увагу приділено механізмам електронного урядування, публічно-приватного партнерства, дерегуляції та диджиталізації адміністративних процесів. Визначено основні напрями інноваційної модернізації системи державного управління з урахуванням міжнародного досвіду. Зроблено висновки щодо необхідності інтеграції цифрових технологій, аналітики даних і відкритого врядування в процеси управління підприємницькою сферою.

Ключові слова: підприємництво, інновації, електронне врядування, регуляторна політика, цифровізація, публічно-приватне партнерство.

В умовах нарощування глобалізаційних процесів та швидкого технологічного розвитку інноваційні підходи в державному управлінні стають вкрай необхідними. Передусім, вони дозволяють поліпшити ефективність функціонування органів державної влади різного рівня, забезпечити надання якісних публічних послуг громадянам та зміцнити довіру населення і суб'єктів господарювання до держави. Запроваджувані інновації в державному управлінні відзначаються різноманітними видами та формами: 1) технологічні інновації (використання штучного інтелекту для автоматизації рутинних задач);

2) соціальні інновації (спрямовані на покращення взаємодії між державою та громадянами. Незалежно від запроваджуваних форм та видів, метою будь-яких інновацій є покращення якості державного управління у кожній сфері діяльності, створюючи значний позитивний вплив на суспільство та розвиток підприємницької діяльності [1, 5].

У ХХІ столітті, коли глобальні виклики (війна, пандемії, зміни клімату та цифрова трансформація) радикально змінюють функціонування економічних систем, виникає нагальна потреба у нових підходах до державного управління підприємницькою діяльністю. Традиційні бюрократичні моделі управління втрачають ефективність, поступаючись місцем гнучким, технологічно обґрунтованим інноваційним рішенням. Наразі в умовах динамічного розвитку світової економіки підприємництво відіграє провідну роль у забезпеченні економічного зростання, інноваційного оновлення та прориву, створення нових робочих місць та зайнятості населення, а також підвищення конкурентоспроможності національного господарства. Особливої значущості ця роль набуває в країнах із трансформаційною економікою, зокрема в Україні, яка одночасно долає наслідки воєнної агресії, соціально-економічної нестабільності та інституційних дисфункцій. У таких умовах державне управління підприємницькою діяльністю має ґрунтуватися не лише на традиційних адміністративних механізмах, а й на інноваційних підходах, які здатні забезпечити гнучкість, ефективність і результативність управлінських рішень.

Важливими драйверами економічного піднесення виступають суб'єкти господарювання, адже вони зумовлюють створення нових можливостей у розрізі стимулювання розвитку інноваційних процесів, здатних забезпечити конкурентоспроможність підприємства. Сучасні реалії, які відзначаються послабленням розвитку вітчизняних підприємств, вимагають розробки механізму фундаментальних змін щодо визначення цілей і вибору актуальних

методів державного управління [3, 7]. Тим самим створюється необхідність глибокої трансформації функціональних і організаційних основ державної політики у сфері підприємництва. Застарілі управлінські інструменти, надмірне регуляторне навантаження, низький рівень цифрової інтеграції та слабка інституційна спроможність органів державної влади перешкоджають розвитку підприємництва, особливо малого та середнього бізнесу, який є основою економіки розвинених країн. Разом із тим, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, диверсифікація джерел енергопостачання, перехід до споживання відновлюваних джерел енергії, поширення концепцій електронного і відкритого врядування та цифрової економіки створюють нові можливості для модернізації системи державного управління [2, 4].

У зв'язку із цим, виникає гостра потреба в науковому обґрунтуванні сучасних інноваційних підходів до державного управління підприємництвом, аналізі їх переваг, ризиків і обмежень, а також у визначенні стратегічних напрямів подальшого вдосконалення управлінської політики в цьому секторі економічної діяльності. Дослідження цієї проблематики має не лише теоретичне, а й значне практичне значення для формування сприятливого підприємницького клімату, підвищення довіри до держави, зменшення рівня тінізації економіки та активізації інвестиційної діяльності. Необхідно здійснювати пошук ефективних, гнучких і технологічно орієнтованих підходів до управління підприємницькою діяльністю в умовах багаторівневих викликів. З одного боку, це вимагає дерегуляції та спрощення процедур ведення бізнесу, з іншого – впровадження цифрових сервісів, заснованих на принципах прозорості, відкритості та орієнтації на потреби підприємців. Однак на практиці в Україні інноваційні рішення досі впроваджуються фрагментарно, без належної координації, оцінки ефективності та зворотного зв'язку з бізнес-середовищем.

В умовах постійної нестабільності менеджери різних ланок підприємства змушені працювати з обмеженою інформацією та в середовищі постійно високого ризику, що суттєво ускладнює планування, прогнозування та формування стратегічного управління. Різке падіння рівня життя населення, значний дефіцит робочих місць, відтік за кордон висококваліфікованих кадрів, руйнування критично важливої інфраструктури, а також величезні щоденні економічні втрати – це лише незначна частина тих нагальних проблем, з якими має рахуватися українська економіка в сучасних умовах [6, 8].

Зокрема, сфера національного підприємництва стикається з численними бар'єрами, які потребують інноваційних управлінських рішень:

- нестабільність регуляторного середовища;
- низький рівень цифрової зрілості органів влади;
- обмежений доступ до фінансування для малого та середнього бізнесу;
- високий рівень тінізації економіки;
- недостатня прозорість ухвалення рішень.

Саме тому інноваційні підходи мають на меті не лише усунення цих перешкод, а й формування екосистеми підтримки підприємництва, що включає інкубатори, акселератори, коворкінги, платформи для краудфандингу тощо.

У контексті цифрової трансформації та посилення глобальної конкуренції ефективність державного управління підприємництвом дедалі більше залежить від здатності органів публічної влади впроваджувати у своїй діяльності інноваційні управлінські рішення. Сучасні підходи ґрунтуються на використанні новітніх технологій, орієнтації на нагальні потреби бізнесу, прозорості процесів та гнучкості державних інституцій. Нижче наведено низку ключових інноваційних підходів, які відіграють визначальну роль у реформуванні системи державного управління підприємництвом.

По-перше, одним із найбільш трансформаційних чинників в управлінні є цифровізація. Електронне врядування дозволяє зробити державні послуги

більш доступними, швидкими та прозорими. Серед ключових елементів потрібно відзначити:

1) цифрові сервіси для бізнесу: реєстрація підприємства онлайн, подача звітності, отримання дозволів і ліцензій. В Україні це реалізовано через портал «Дія», який забезпечує низку автоматизованих сервісів;

2) електронна ідентифікація (eID) та електронний підпис (е-ключ): дозволяють проводити офіційні бізнес-процедури без фізичної присутності;

3) API-інтеграція державних реєстрів: дозволяє миттєвий обмін даними між державними установами та спрощує перевірку легітимності суб'єктів господарювання;

4) принцип «єдиного вікна»: забезпечення централізованого доступу до всіх адміністративних послуг.

Внаслідок цього відбувається зниження часових і фінансових витрат для бізнесу, зменшення корупційних ризиків, підвищення рівня довіри до державних інститутів.

По-другу, смарт-регулювання передбачає створення інтелектуального, гнучкого та адаптивного регуляторного середовища. Його основні компоненти:

Regulatory Impact Assessment (RIA) – оцінка впливу регуляторного акту на підприємницьке середовище до його ухвалення.

Regulatory Sandbox – тестування нових бізнес-моделей або технологій в умовах спрощеного правового поля (наприклад, у фінансовому секторі або IT).

Регуляторна гільйотина – системна ревізія нормативних актів з метою ліквідації застарілих або обтяжливих регуляцій.

Отож, смарт-регулювання – це комплексний перехід від політики «заборон і дозволів» до політики партнерства і підтримки бізнесу, що зумовлює покращення бізнес-клімату, зменшення адміністративного тиску, стимулювання інновацій у підприємництві.

По-третє, відкриті дані стають стратегічним ресурсом для прийняття зважених рішень як бізнесом, так і державою. Органи влади зобов'язані оприлюднювати інформацію, яка може бути використана для: аналізу ринків та конкурентного середовища; моніторингу виконання державних програм підтримки бізнесу; пошуку ділових партнерів, тендерних пропозицій, фінансової аналітики. Бізнес може використовувати ці дані для розробки стратегій розвитку, оцінки ризиків та оптимізації витрат.

Додатково державні органи починають впроваджувати Big Data Analytics для моніторингу ефективності регулювання, виявлення системних бар'єрів у взаємодії з бізнесом, прогнозування тенденцій, що забезпечує підвищення прозорості управління, підтримка підприємницької ініціативи на основі достовірної інформації.

По-четверте, інноваційним підходом до розвитку підприємництва є активне залучення бізнесу до реалізації суспільно важливих проєктів на основі розвитку публічно-приватного партнерства та кооперації. Наразі основними формами публічно-приватного партнерства та кооперації є такі:

- спільне фінансування інфраструктурних проєктів: будівництво індустріальних парків, бізнес-інкубаторів;
- управління об'єктами державної або комунальної власності;
- передача державних послуг на аутсорсинг приватним структурам (наприклад, адміністрування бізнес-платформ, освітніх сервісів).

Публічно-приватне партнерство та кооперація дозволяють державі ефективніше використовувати обмежені ресурси, а бізнесу – реалізовувати проєкти з довгостроковим прибутком. Відтак, виникає синергія зусиль держави та бізнесу, прискорення інфраструктурного розвитку, створення нових робочих місць в регіонах.

По-п'яте, сучасне державне управління дедалі більше орієнтується на принцип партисипації, тобто залучення зацікавлених сторін до прийняття

політик. При цьому, інноваційними інструментами будуть: електронні консультації (e-Consultations) через публічні платформи; бізнес-ради та громадські експертні платформи при органах влади; краудсорсинг політик – збір ідей та пропозицій щодо змін у регуляції бізнесу; електронні голосування за проекти регуляторних актів.

Такі механізми не тільки підвищують якість управлінських рішень, а й створюють у бізнесу відчуття залученості та відповідальності. Відбувається підвищення легітимності управлінських рішень, нівелювання конфліктів, ефективніша реалізація державних стратегій підтримки бізнесу.

До того ж, інтеграція новітніх технологій у публічне управління відкриває такі нові горизонти:

1. Штучний інтелект – автоматизоване прийняття рішень з обробки заявок, податкового нагляду.
2. Чат-боти – цілодобова допомога бізнесу з адміністративних питань (податки, дозволи, фінансова звітність).
3. Блокчейн – прозорі транзакції, надійний аудит, захист прав власності.

Внаслідок цього відбувається масштабування послуг без розширення штату чиновників, мінімізація помилок, оперативність реакції на запити бізнесу.

Таким чином, застосування інноваційних підходів у державному управлінні підприємницькою діяльністю не є факультативною модернізацією, а необхідною умовою адаптації публічних інституцій до сучасних реалій. Їх ефективність залежить не лише від технологічного рівня держави, але й від політичної волі керівництва держави, міжсекторальної взаємодії та готовності суспільства до змін. Інноваційні підходи в державному управлінні підприємницькою діяльністю базуються на інтеграції цифрових технологій, участі бізнесу у виробленні рішень, спрощенні регуляторних процедур та ефективному використанні публічних ресурсів. Україна вже має певні

досягнення на цьому шляху, однак інновації у державному управлінні мають стати не винятком, а системною нормою публічної політики, орієнтованої на стає зростання, інституційну спроможність, активну участь громадянського суспільства, конкурентоспроможність та стратегічний розвиток підприємництва в Україні.

Список використаних джерел:

1. Климчук О.В. Економічна сутність розвитку інноваційних процесів у виробництві біопалива. *Вісник аграрної науки*. 2014. № 8. С. 62–65.
2. Климчук О.В. Економічне значення та оптимізація використання енергетичних ресурсів. *Вісник аграрної науки*. 2015. № 6. С. 62–66.
3. Климчук О.В. Специфіка формування та механізми регулювання ринку біопалива. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. Вип. № 2. С. 13–21.
4. Климчук О.В. Сучасні аспекти використання інформаційних систем і технологій в управлінні. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., 22 квіт. 2021 р. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. С. 170–171.
5. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інновації в системі державного управління. *Вісник Національного технічного університету “ХПІ”*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*: зб. наук. праць. Харків: НТУ “ХПІ”, 2023. № 2. С. 74–79. DOI: <https://doi.org/10.20998/2227-6890.2023.2.13>.
6. Маловічко С.О. Інноваційні механізми державного управління промисловими підприємствами. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: *Публічне управління та адміністрування*. 2024. Том 35 (74), № 4. С. 106–112. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.4/16>.
7. Пономаренко В.С., Малярець Л.М., Внукова Н.М. та ін. Інноваційний розвиток діяльності суб’єктів господарювання в умовах воєнного та повоєнного

стану: теорія, практика, аналітика: монографія. За заг. ред. В. С. Пономаренка. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. 429 с.

8. Самборська О.Ю., Климчук О.В. Негативний вплив війни на зайнятість та доходи українців. *Інноваційна економіка*. 2023. № 3 (95). С. 63–69. DOI: 10.37332/2309-1533.2023.3.8.

Василенко А.О

здобувач вищої освіти 1 курсу спеціальності 073 Менеджмент

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця

Посвалюк О.А.

асистент кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця

**КОНТРОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ
ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

У статті проаналізовано особливості здійснення контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю публічної влади в сучасних умовах

Ключові слова: громадянське суспільство, контроль, влада.

Контроль громадянського суспільства — це система дій, механізмів і засобів, за допомогою яких громадяни, їхні об'єднання та інші інституції впливають на діяльність органів публічної влади (державної влади й місцевого самоврядування) з метою забезпечення її відкритості, законності, прозорості, підзвітності та дотримання прав людини [2, с. 10; 4, с. 15]. Ключовими ознаками контролю громадського суспільства є державний характер, він